MICHAL HEJNA

SOKOTRA

Ostrov dračí krve a temných jeskyní

machart

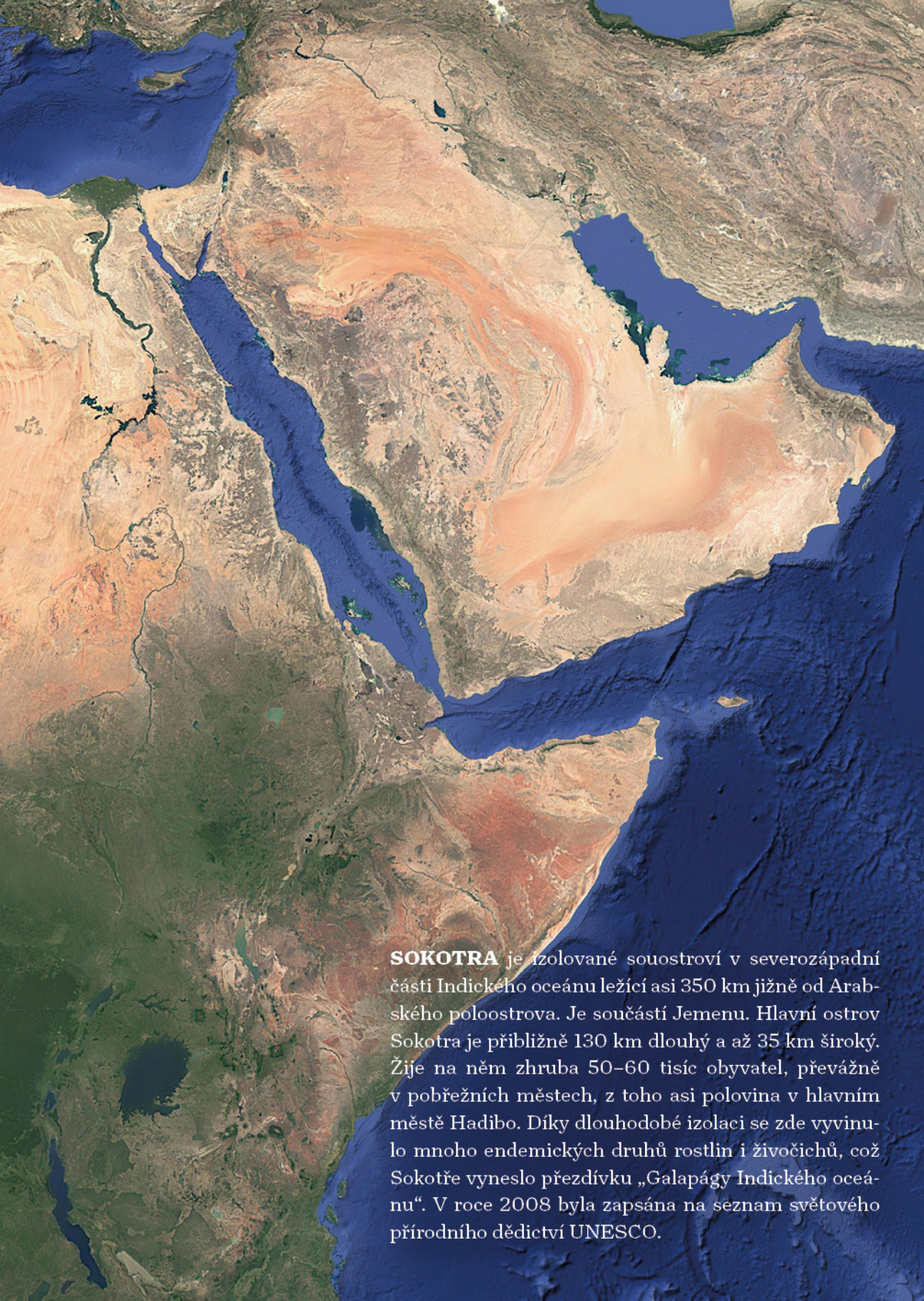

SOKOTRA je izolované souostroví v severozápadní části Indického oceánu ležící asi 350 km jižně od Arabského poloostrova. Je součástí Jemenu. Hlavní ostrov Sokotra je přibližně 130 km dlouhý a až 35 km široký. Žije na něm zhruba 50–60 tisíc obyvatel, převážně v pobřežních městech, z toho asi polovina v hlavním městě Hadibo. Díky dlouhodobé izolaci se zde vyvinulo mnoho endemických druhů rostlin i živočichů, což Sokotře vyneslo přezdívku „Galapágy Indického oceánu“. V roce 2008 byla zapsána na seznam světového přírodního dědictví UNESCO.

machart

Text © Michal Hejna, 2026
Fotografie © Michal Hejna (MH), Markéta Jakovenko (MJ), Martin Novák (MN), 2026
ISBN (tištěná kniha): 978-80-7656-151-9
ISBN (PDF): 978-80-7656-156-4

SOKOTRA

Ostrov dračí krve a temných jeskyní

Michal Hejna

Jsme na úzké rampě, nad námi skalní stěna, pod námi skalní stěna. Stejnou cestou se nám vracet nechce, zkoušíme pokračovat po rampě a slézt někde dál. A tak pomalu a opatrně jdeme. Čtvrt hodiny, půl hodiny, tři čtvrtě hodiny. Sakra, neměla by ta cesta pomalu začít klesat? Pozvolným stoupáním se dolů ještě nikdo nedostal. Poslední zbytky nadšení mě opouštějí. Blbá Sokotra, blbá Sokotra, blbá Sokotra. Vedro jako kráva, teče ze mě, všechno propocený, utahaný jsem jako kotě. Blbá Sokotra, blbá Sokotra. Samonasírací mechanismus funguje a chybí mi už jenom to, aby se neustále se zužující cestička ztratila kdesi na kraji útesu a my se museli celou cestu zase vracet. Pak by to mohla být debilní Sokotra, debilní Sokotra, debilní Sokotra. Až se mě jednou zeptáte, jaké to tady bylo, a já vám budu vyprávět, že skvělé, vrazte mi jednu mezi oči.

Prolog

Je podzim roku 2020. Ryji zahradu, v pozadí hraje rádio. Nějaký Petr Vahalík vypráví o ostrově Sokotra, o projektech, které tam má Mendelova univerzita v Brně, o výzkumu boswelií, katalogizaci dračinců, mapování ostrova, výzkumu kozích parazitů. Když začne mluvit o jeskyních, zpozorním. Je jich tam prý mnoho, jsou velké, prostě jeskyňářský ráj. Hm, tak Sokotra říkáš?

Na internetu jsem o jeskyních moc informací nenašel. V letech 2004 až 2014 tam uspořádali belgičtí jeskyňáři devět expedic, našli 68 jeskyní, několik přes kilometr dlouhých. Jeskyně Giniba, třináct kilometrů dlouhá, je nejdelší jeskyní na Blízkém východě. Po Belgičanech už tam nebyl nikdo.

Vzpomenu si na kamarádku jeskyňářku Markétu, která se kdysi o sokotranských jeskyních také zmiňovala. Voláme profesorovi Petru Maděrovi, vedoucímu sokotranských projektů. V rychlosti mu představujeme nás i náš plán navázat na práci belgických jeskyňářů. K našemu překvapení Petr souhlasí. Cestu na jaře 2021 ještě zhatí covid, na podzim se připojujeme k jeho týmu.

Přílet první

říjen 2021 (já, Markéta, profesor Mendelovy univerzity Petr Maděra se šesti studenty, belgický biolog Kay Van Damme)

Hadibo

Postáváme v Hadibu na letišti u výdeje zavazadel. Z okénka vyjíždí několik batohů a pak už jen krabice, krabice a krabice, velké, malé, krátké, dlouhé, shazují se navzájem z pásu, vytvářejí nejrůznější hromady a zajímavé kompozice a cestujícím se na tváři objevuje pobavený úsměv. Ten ale zmizí hned po ohlášení, že jiná zavazadla už v letadle nebyla. Těch pár šťastlivců si hýčká své batohy, my zbylí máme smůlu. Obzvláště těžce to nesou polští rybáři, jejichž jadrné kurvy se nesou celým letištěm. Do Polska jezdím často, ale takhle krásně nadávat polsky jsem ještě nikoho neslyšel a pravděpodobně

Výdej zavazadel na letišti v Hadibu vydal spoustu krabic, ale zavazadla žádná. (MJ)

už neuslyším. Na Sokotru létá jedno letadlo týdně, takže batohů ani prutů se hned tak nedočkáme.

Na nadcházející týden mám jedny sandály, jedny kraťasy, dvě trička, dvoje trenky, kartáček na zuby a čelovku. Minimalisté by ze mě měli radost.

Do Hadiba přijíždíme bez zavazadel, zato s lehkým kulturním šokem. Vládne zde chaos. Auta, motorky a chodci se prolínají v neuvěřitelném propletenci a vyhrává ten, kdo troubí nebo křičí nejhlasitěji.

Praví Sokotranci mají arabský původ. Jsou snědí, většinou hladce oholení nebo se pyšní knírkem. Patří k etnické skupině Mehri, která žije hlavně v pruhu, jenž se táhne od Jemenu a Ománu přes Sokotru do Somálska. Část obyvatel jsou Afričané, většinou potomci rybářů. Většina Sokotranců chodí v košili nebo triku, sokotranské sukni a sandálech. Jak vypadají ženy, nevím. Jsou zahalené do černých šatů a koukají jim jen oči. Od cizinek se očekává, že budou mít šaty pod kolena a zahalená ramena a vlasy.

Nezpevněné ulice práší, všude se válejí odpadky. Papírové kartony, PET lahve, igelitové pytle, plechovky, konzervy. Místy leží nahodile, v návětrných koutech tvoří souvislé vrstvy. Funkci popelářů vykonávají hlavně všudypřítomné kozy, které si pochutnávají na všech druzích odpadu, vyjma plechovek, ale řekl bych, že jednou dojde i na ně.

První dojmy z Hadiba nejsou dobré. Pak si člověk ale uvědomí, že v Hadibu musí být odpadky, aby byl zbytek ostrova čistý, a naučí se s tím žít. Jin a jang. (MH)

Na pomalu rostoucí hromadu odpadu musí člověk nahlížet jako na budoucí poklad pro archeology. Komu se poštěstí sledovat vznik telu v přímém přenosu? (MJ)

Hotel Sokotra, v popředí jediná hromadná doprava na ostrově, korba kolem projíždějícího pick-upu. (MH)

Většina naší skupiny se přesouvá do pronajatého domu. My už se nevejdeme, budeme bydlet v hotelu. V Hadibu jsou dva. Jeden pro těch několik málo turistů, z venku pěkně upravený, s pokojem za sedmdesát dolarů. A pak ten druhý, jemuž kdysi upadl vývěsní štít a už ho nikdo nevrátil. Ten si vybíráme my. Pokoj má dvě postele, jeden noční stolek, jeden věšák, studenou vydlaždičkovanou podlahu, nefungující klimatizaci a příčkou a závěsem oddělený záchod se sprchou. Spartánské vybavení pokoje nám až tak nevadí, stejně nemáme žádné věci. Cena dvacet dolarů drobné nepohodlí kompenzuje. Z okna vidíme hlavní hadibskou mešitu, to je hezký pohled. A před ní pahorek ze stavební suti, odpadků a několika vraků, to není hezký pohled.

Vše je ovšem relativní, jak se přesvědčíme hned následující ráno. Hromada odpadků sice vypadá nevábně, ale na rozdíl od mešity z ní v půl páté nehuláká muezzin. Většina obyvatel jsou praktikující muslimové. Dříve tomu však bylo jinak. Podle legendy na ostrově ztroskotal v roce 52 apoštol Tomáš a z trosek lodi vybudoval první kostel. Nejstarší opravdu doložená zmínka o křesťanství pochází od řeckého kupce Kosmase Indicopleusta ze 6. století. V 16. století měli Sokotru navštívit František Xaverský či Ignác z Loyoly. To už se ovšem na ostrově začíná šířit islám a křesťanství rychle mizí.

Naše starosti jsou mnohem přízemnější. Zbytek dne zkoušíme se střídavým úspěchem nakupovat. S angličtinou tu člověk nepochodí. Na Sokotře se mluví sokotranštinou. Že jste o ní nikdy neslyšeli? Není divu. Sokotranština patří mezi arabské jazyky, přesněji mezi šest moderních jihosemitských jazyků, o kterých jste pravděpodobně taky neslyšeli. Patří mezi ně ještě mehrijština, batharijština, jibbalijština, shehijština a hobyotština.

Na to, že Sokotru navštívil už v roce 1607 William Finch z britské Východoindické společnosti a strávil na ní tři měsíce, byla sokotranština Evropanům dost dlouho ukradená. Teprve v roce 1835 zařadil James R. Wellsted do knihy ***Vzpomínky na ostrov Sokotra*** slovníček 235 sokotranských výrazů. V letech 1898 až 1899 se po Sokotře pohyboval člen vídeňské Akademie věd David Heinrich Müller, takový sokotranský Čelakovský nebo Němcová. Pokračoval v sepisování slovníku a zaznamenal sedm básní. Kromě toho do Vídně dvakrát pozval Sokotrance Ali bim Amir bin Selim an-Nubhamiho, který mu s pracemi pomáhal.

Sokotranština nemá psanou formu, což nechává Sokotrance chladnými, ale drásá to jazykovědce ze zbytku světa. Několik už se jich pokoušelo psanou formu vytvořit, většinou na bázi arabského písma, ale nikdo zatím neuspěl. Pro nás to bude mít praktický význam, když se budeme pokoušet přepisovat sokotranské názvy jeskyní do latinky. Necháme si název několikrát

zopakovat do diktafonu a pak požádáme několik Sokotranců nezávisle na sobě, aby nám jej přepsali do arabštiny, čímž většinou získáme hned několik zcela odlišných názvů. Markéta pak vybere ten, který jí přijde nejblíže originálu, a přepíše ho do latinky.

Při komunikaci se Sokotranci nás zachraňuje posunková řeč a Markétiny základy arabštiny. Ulice Hadiba lemují malé krámky se vším možným. Převažují stánky se zeleninou a koloniály. Všechny téměř uniformní, se stejným sortimentem, ale rozdílnými cenami. Na dvou místech sedí na hromadě bot správkaři sandálů, do černého oblečení zahalené ženy prodávají tradiční keramiku. Smlouvání tady nemá takovou tradici jako v arabských zemích, ale bělošští zákazníci evidentně dostávají podstatně horší ceny než místní. Naštěstí obchodníky překvapuje Markétina arabština a brzy se drží zpátky.

Během odpoledne se nám podaří úspěšně nakoupit jídlo a hygienické potřeby. Horší je to s oblečením. Marně hledám obchod, kde bych si mohl koupit kalhoty. Až k večeru konečně nacházíme jeden, kde je jich několik vystavených. Markéta ukazuje rukama na mě a na kalhoty a o něčem se dohaduje s prodavačem. Kalhoty sice mají, ale Sokotranci prý většinou nejsou tak tlustí jako já, na mě zkrátka nemají nic. Tak hele, já nejsem tlustý a žádný vychrtlý Sokotranec mě nebude urážet. Nakonec si musím koupit soko-

Jeden ze dvou správkařů sandálů v centru Hadiba. V roce 2021 jsme udělali obchod oběma, o dva roky později už svoji živnost neprovozoval ani jeden. (MH)

transkou sukni. A jak se později ukáže, je to jedna z mých nejvydařenějších koupí. Sokotranská sukně je pás látky dva metry dlouhý a necelý metr a půl široký. Obléká se tak, že se omotá kolem beder, aby byl horní konec pod prsy, stáhne se kolem pasu páskem a část nad ním se přehne dolů. Uvázat se ale dá různými způsoby. Prodavač mi ukazuje jeden sice trochu složitý, ale opravdu efektní. Trpělivě opakuje postup, dokud se mi ho nepovede uvázat správně, teprve pak mě pouští. Vážně mi to sluší, bohužel se mi však tenhle způsob vázání už nikdy zopakovat nepovede.

Zpětně můžu být společnosti Air Arabia vděčný. Nebýt jich, nikdy bych si sukni nekoupil a přišel bych o neuvěřitelně praktický kousek látky. Je lehká, pohodlná a vzdušná, obzvláště pokud se nosí po sokotranském způsobu naostro. Jedinou nevýhodou je, že je poměrně úzká, takže při chůzi do schodů nebo svahu je nutné si ji trochu podkasat. Zpočátku jsem s tím měl problémy, ale časem jsem si na to zvykl. Má však daleko širší využití. Vozím ji všude s sebou. Za teplých nocí se dá použít jako přikrývka, v terénu jako podložka pod nafukovací karimatku, při pikniku jako deka, u vody jako osuška. Pouze na letišti

V šátku, sukni a sandálech obvykle nejeskyňařím, ale když člověk nemá na vybranou, není to zas tak hrozné. (MJ)

s ní mohou být potíže, hlavně pokud vás u bezpečnostních rámů donutí sundat si pásek. Může být složité udržet ji na těle a hlavně si pak zapnout zpátky pásek jednou rukou. K drobnému incidentu došlo na letišti v Dauhá, kde po mně ostraha vyžadovala, abych roztáhl ruce a chvíli jim trvalo, než pochopili, že teď opravdu ruce roztáhnout nemůžu. A pak je tu ještě sociální aspekt. Kamkoliv na Sokotře od doby, co mám tuhle sukni, přijdu, všude se setkávám s palcem nahoru a uznalým pokynutím hlavy. Jsem zkrátka „real Sokotri“.

Za mangrovy a cenoty

Ráno začínáme společnou snídaní v „restauraci“, kterou kolegové z Brna kdysi pokřtili jménem U Spáleného tuňáka. Nabídka není zrovna široká – fazole, nebo míchaná vajíčka a černý čaj, nebo čaj s mlékem. Zjišťuji, že čaj se řekne „šaj“ a fazole jsou „fazulia“. Ta arabština nakonec nebude tak složitá. Ono to půjde.

Ve stánku U Spáleného tuňáka nám právě připravují vajíčka (MJ)

S Petrem se domlouváme, že budeme prvních několik dní jezdit s nimi. Naším cílem je poznat ostrov co nejvíce a zjistit, jaká je šance najít zde jeskyně, které utekly pozornosti Belgičanů. Po snídani odjíždíme hromadně do Mangrove-Gobah. Na severním pobřeží, východně od vesnice Awdaf, leží vývěr sladké vody a za ním široké protáhlé brakické jezírko. Tady Brňané pěstují sazenice mangrovů. Cílem naší výpravy je změřit, o kolik od poslední návštěvy povyrostly. Mangrovy na Sokotře zdecimovalo několik cyklonů. Školka by jednou měla být základem nových porostů.

V novinách ***Podbrdské rozhledy*** vycházela za první republiky rubrika s názvem „Čím se také lidé zabývají“. Jak už jméno napovídá, věnovala se lidem se zvláštními zálibami. Pamatuji si na výtisky věnované stavění modelů hradů z krabiček od sirek či vytváření věrného modelu už nevím kterého města ze špejlí. Při pohledu na Petra a jeho tým by se asi pan redaktor nestačil divit. Skupina postav se brodí po pás vodou a bahnem s metrem v ruce a křičí ke břehu spoustu čísel. Občas se potopí – někdy plánovaně, většinou ne. Chvíli nás baví je pozorovat, ale pak si hledáme jinou zábavu.

Školka mangrovníků (MJ)

Od Kaye se dozvídáme, že Sokotra je jedním z mála ostrovů, kde nežijí suchozemské želvy. Ještě minimálně v 1. století našeho letopočtu tady žily. A nejen želvy. Jak to víme? Z lodního deníku neznámého řeckého námořníka. Ten si o Sokotře (v řečtině Dioscoridě) poznamenal: *„Je [to] velmi velký ostrov pokrytý pouštěmi i močály, jsou tu řeky s krokodýly, mnoho hadů a velkých ještěrů, jejichž maso lidé jedí a vyškvařený tuk používají místo olivového oleje. Na ostrově neroste žádné ovoce ani vinná réva a obilí. Nečetní obyvatelé žijí na severním pobřeží. Jsou to cizinci, směs Arabů, Indů a několika Řeků, kteří sem přicestovali provozovat obchod. Ostrov poskytuje želvovinu různých druhů želv, mořských i suchozemských*."

Představa krokodýlů, jak číhají na Brňany měřící mangrovy, či hadů a obřích ještěrů vyhřívajících se na sluníčku, je zvláštní. Žádné takové živočichy tady dneska nenajdeme. Ani ty suchozemské želvy. Mořské ano, tedy zatím. Dokonce čtyři druhy. Pro fajnšmekry: jsou to kareta obrovská (***Chelonia mydas***), kareta pravá (***Eretmochelys imbricata***), kareta obecná (***Caretta caretta***) a kareta zelenavá (***Lepidochelys olivacea***). Připlouvají hlavně od května do konce srpna, aby nakladly vajíčka.

Krunýř želvy na jižním pobřeží (MH)

V roce 2011 se vědci pokusili odhadnout jejich počet. Bylo jich asi dvě stě. Ne všechny však dokážou svůj úkol splnit. Kromě toho, že je želví maso vítaným zpestřením jídelníčku, má mít také magické vlastnosti a léčit všechny nemoci. Skupiny dobrovolníků se je snaží před lovci chránit, ale pobřeží Sokotry je rozsáhlé, dobrovolníků málo a lovci dobře organizovaní. Na konci sezóny 2011 se našlo čtyřicet osm krunýřů zabitých želv. Podařilo se dopadnout pouze jednu skupinu lovců, kteří pak byli na několik dní uvězněni. Jednu živou želvu ukrytou v kufru auta objevili policisté při kontrole vozu západně od Hadiba. Podle zákona o rybolovu mohou pytláci dostat trest dvou měsíců odnětí svobody nebo pokutu 10 000 amerických dolarů. Soudy k lovu želv přistupovaly liknavě. Do roku 2011 projednaly třicet sedm případů, odsouzen nebyl nikdo. To jsou ovšem deset let staré informace, novější výzkumy nikdo nedělal. Nám se během expedic povede najít krunýře nebo aspoň jejich části na čtyřech místech ostrova a ani jednou to nebude vypadat na přirozenou smrt.

Ale zpátky k suchozemským želvám. Bylo by hezké najít nějakou jejich zkamenělinu, ale nikomu se to zatím nepovedlo. Jedinou suchozemskou zkamenělinou z ostrova jsou asi sedm tisíc let staré kosti kaloně z jeskyně Hoq.

Jeden z cenotů u vesnice Awdaf, ohrádka v popředí sloužila k odpařování soli. (MJ)

Okolí jezírka tvoří čtvrtohorní vápence, pokud by se měly želví zkameněliny někde najít, tak právě tady. Byla by to sice náhoda, ale proč to nezkusit.

Než se stačím pořádně rozhlédnout, doměřili kluci mangrovy, je načase se posunout. Chceme se podívat na dva cenoty. Jeden leží mezi mořským pobřežím a vesnicí Awdaf, druhý asi jeden a půl kilometru jižně od něj. Oba vypadají jako hluboká kruhová jezírka, v obou najdeme brakickou vodu. Jsou tu jako pozůstatky z dob, kdy byla hladina oceánu níže než dneska. Během poslední doby ledové, před dvanácti tisíci lety, v sobě ledovce vázaly tolik vody, že hladiny poklesly až o sto dvacet metrů. Tehdy vznikaly jeskyně, které jsou dnes pohřbeny hluboko v oceánu. Cenoty jsou pozůstatkem dvou z nich. Místní názvy neznám. Belgičané je pojmenovali Blue Dive Cenote a Salt Cenote. V obou se potápěli. Blue Dive Cenote je ten ve vesnici. Je hluboký třicet sedm metrů a žijí v něm mořské ryby, což je neklamné znamení, že je propojený s oceánem. Hloubku Salt Cenote nepublikovali, asi nebyla tak zajímavá. Okolo něj najdeme nízké kruhové ohrádky, které sloužily k odpařování vody a sbírání soli.

Do údolí Ayhaft

Vyrážíme do Ayhaftu, hlubokého údolí mezi dvěma vápencovými plošinami. V údolí leží dvě vesnice. Tou první plánujeme pouze projet, ale cestu nám zablokuje chameleon a my jsme nuceni zastavit. Jednak abychom ho nepřejeli, jednak abychom ho mohli zlobit a natáčet. Zastávky hned využívají vesničané, hostí nás datlemi máčenými v rozpuštěném másle a snaží se nám prodat kadidlo. Po krátkém občerstvení, zahnání chameleona a výměně proražené pneumatiky pokračujeme do té správné vesnice.

Poprvé se potkáváme se sokotranskou pohostinností. Sedáme si na rohože pod vzrostlou akácii. Konečně strom, který znám, něco podobného mám doma za oknem, ale vůči tomuhle vypadá jako hodně zmenšený model. Dostáváme dva druhy čaje. Ten s mlékem mi připomíná snídaně u babičky. Jako malý jsem ho pil hodně, dokud babička neumřela. Pak už mi ho nikdo nevařil a po několika desítkách let – ano, proč si to nepřiznat – jsem ho měl omylem na jedné konferenci. Stačilo si splést konvici a nalít si do hrnku s mlékem čaj namísto kávy. Na konferenci jsem hrneček nenápadně odložil, tady mi chutná. Rozhodně víc než obyčejný černý čaj. Ten totiž Sokotranci přehnaně sladí, skoro to vypadá na nasycený roztok, kdyby tam přidali už jen jedno zrníčko cukru, nerozpustilo by se.

Ve volné chvíli jím datle a moudře přikyvuji k debatě vesničanů. (MJ)

Endemický chameleon Chamaeleo monachus. Z jednatřiceti druhů plazů žijících na Sokotře je dvacet osm druhů endemických. Co z toho plyne? Větší radost vám udělá nález neendemického druhu. (MJ)

Je poledne, dostáváme i oběd. Vždy několik stolovníků si sedá na zem okolo velikého kulatého tácu s rýží zalitou kysaným kozím mlékem. Psát o stolovnících je v tomto případě nepřesné – stůl nemáme, tác leží také na zemi. Sokotranci berou rýži mezi prsty pravé ruky, uválejí si z ní kuličku a tu si pak donesou do úst. Nám nabízejí lžíce. Někdo si ji vezme, někdo jí po sokotranském způsobu. Já volím druhou variantu. Moc mi to nejde, kuličky mi nedrží pohromadě, půlka sousta se mi rozdrobí, většina do klína do sukně, něco na rohož. Nenápadně se snažím chytat padající rýži do levé dlaně, ale následuje nerudovské dilema, kam s ní. Naštěstí se všichni věnují svým kuličkám. Jím pomalu, dojídám jako poslední a drolím rýži zpátky do mísy. Po jídle mám ještě jeden problém. Ruce jsou umaštěné, mléko mi neteče po bradě, ale po zápěstí. Špinavé ruce mají všichni. Proto se po obědě vedle tácu objevuje nádoba s čistou vodou, ve které se postupně myjeme. Někde se nosí nádoby dvě, v jedné je voda s rozpuštěným mýdlem na umytí, v druhé čistá voda na opláchnutí.

Po obědě se rozdělíme. Část Petrova týmu jde inventarizovat kadidlovníky (***Boswellia***). Kay se s doktorandkou Luckou přesouvá k tůním. Zkouší hledat vodní plže. Lucka je další adeptkou do rubriky „Čím se také lidé zabývají“. Zkoumá kozí parazity. Jednou variantou je obcházet kozí zabijačky či trhy a shánět kozí játra, protože ta bývají napadena nejčastěji. Druhou – dostupnější – variantou je sbírat kozí bobky a pátrat v nich. Tady naráží na administrativní opatření. Z ostrova je zakázáno vyvážet jakékoliv přírodniny. A tím „jakékoliv“ je myšleno opravdu všelicos. Proto se na konci expedice bude moci pochlubit povolením k vývozu dvou set kusů kozích exkrementů, podepsaným samotným guvernérem.

Součástí jejího výzkumu je také aktualizovat odborný odhad, kolik koz na ostrově žije. Koza má na Sokotře výsadní postavení. Nejen že jsou na ni hlavně obyvatelé vnitrozemských vesnic závislí, koza je také statusové zvíře. Čím více koz, tím vyšší postavení. Tím jsem ovšem trochu zamluvil zmiňovaný lov vodních plžů. Mohou v sobě totiž obsahovat parazita motolici, který se právě přes plže přenáší dál.

My se pomocí tlumočníka domlouváme s obyvateli vesnice, jestli neví o nějaké jeskyni v okolí. Starší vousáč s bradkou nabarvenou henou o několika ví, ale nejbližší jsou pod hranou planiny, dvě hodiny cesty odsud. Tolik času nemáme. Jsme relativně blízko rovníku. Svítá kolem páté ranní, stmívá se kolem páté večerní. Po krátké poradě se přidáváme ke Kayovi s Luckou.

Škrapy pod cicimkem (Zizyphus spina christi) (MJ)

Lovkyně parazitů v akci. Takhle v zatopeném vádí nedaleko tropů to vůbec nevypadá jako špatná práce. (MJ)

Podruhé v Ayhaftu

Druhý den se vracíme do Ayhaftu dokončit inventarizaci kadidlovníků. Pouze nakrátko, jednak už tam moc práce nezbývá, jednak potkala Sokotru jedna z palivových krizí – je nedostatek nafty a benzínu. Dnes ji ale přivezou, odpoledne bude pumpa otevřená. Na Sokotře neexistují půjčovny aut. Auto by vám ani nikdo nepůjčil, musíte si ho najmout i s řidičem. Vlastníci si svá vozidla hýčkají. Auta se vozí lodí z Emirátů a dlouho se na ně čeká. Naprostá většina značek jsou Toyoty, nejoblíbenější jsou – ostatně jako i jinde v Arábii – Hiluxy, s těmi projedete opravdu všude. Ono totiž i kdyby bylo možné si auto půjčit, moc bychom s ním nepořídili. Pomineme-li těch několik málo asfaltek, vlastně tři – jednu podél severního pobřeží, druhou podle jižního pobřeží a třetí napříč ostrovem –, tvoří většinu dalších silnic nezpevněné cesty v lepším či horším stavu, mnohdy v terénu téměř neznatelné, natož aby byly zakresleny v mapách. To je tedy otázka orientace. Pak je tady otázka řidičského umění. Naši řidiči dokážou projet úplně všude. Ayhaft je toho důkazem.

Není to moc velká jeskyně. Vlastně je to hodně malá jeskyně, ale takhle na rozcvičení lepší než nic. (MJ)

Ani napodruhé se nám nepodaří vyrazit pod planinu. Místo toho zůstáváme u ústí údolí. Ve skalní stěně se rýsuje mnoho obrovských vchodů. Kay i naši řidiči nás upozorňovali, že se máme poohlížet spíše po menších vchodech, ty opravdu velké ignorovat. Z počátku je moc nechápeme. Tady už nám ale pomalu svítá. Za bezmála hodinové stoupání do prudkého kopce jsme odměněni mnoha jen několik metrů hlubokými výklenky. Pořádnou jeskyní žádnou. Dokumentujeme aspoň dvě malé jeskyňky, dlouhé deset a dvanáct metrů. Takové by neoslnily ani v Českém krasu, ale aspoň máme jistotu, že nebudeme odjíždět s prázdnou. A tak je nejvýznamnější událostí dne ztráta Markétiny hlavní čelovky. Ta náhradní není tak výkonná, a tak si na ni při focení v jeskyni často nostalgicky vzpomeneme.

U benzínové pumpy vládne chaos. Je to oplocený dvůr s několika nádržemi. U pumpy čerpadlář, jak u nás za starých časů. Fronta aut se táhne daleko za vrata. Náš řidič Mohamad však frontu předjíždí a zamíří rovnou do vrat. Mračícím se řidičům ukazuje, že veze turisty, až se nakonec těsně před vjezdem vmáčkne do fronty. Ostatní naše auta ho následují. Mohamad mi vypráví, jak v poslední době vylétly ceny nahoru, až na bezprecedentních patnáct korun za litr. Trochu ho uklidňuji cenou benzínu u nás a potom si svorně zanadáváme na všechny vlády světa. A pak že politika rozděluje.

Chaos u benzínové pumpy (MJ)

Planina Firmihin

Jedeme na planinu Firmihin, konečně uvidíme zblízka dračince, symboly ostrova. Na Sokotře roste asi 850 druhů rostlin, z toho 37 % je endemických. Jejich králem je dračinec, podle nějž se Sokotře někdy přezdívá Ostrov dračích stromů či Ostrov stromů dračí krve. Patří do čeledi chřestovitých. Jeho příbuzným je nejen chřest, ale třeba i agáve. Jméno mu dala temně rudá pryskyřice, která se ve starověku vyvažovala zlatem. Využívala se jako univerzální lék na všechny nemoci, bojovníci si mastí z ní natírali zranění, ženy ji používaly jako rtěnku, uplatnění našla také jako barvivo, k různým rituálům, v alchymii. Znal ji i Stradivari, který ji používal jako přísadu do houslařských laků.

Ke vzniku dračinců se váže mnoho legend. Vím o dvou. Jedna spadá do doby, kdy byla Sokotra pustý, neobydlený ostrov plný písku a kamení. Jejím pánem byl drak, který spal stočený na vrcholku nejvyšší hory. Jednoho dne sem z moře připlaval slon a draka probudil svým dupáním a troubením. Drak chtěl vetřelce vyhnat, ale slon se nedal. Začali spolu bojovat a drak na

Dračinec – symbol ostrova. Ač na to nevypadá, je to vlastně přerostlý příbuzný chřestu. (MJ)

slona zle dotíral. Vysál už skoro všechnu jeho krev, když se slon v poslední chvíli vzchopil a draka rozdupal. A kam dopadla kapka dračí – nebo spíš jejich společné – krve, tam vyrostl strom.

Druhá legenda je spojená s nám dobře známým ptákem Fénixem. Měl hnízdit na Sokotře, kterou opouštěl jen jednou za život. Vydával se do egyptské Heliopole, kde se znovu zrodil z vlastního popela, načež oblétával lidská obydlí a svými žhavými perutěmi daroval životodárný oheň. V jedné arabské říši žila před dávnými časy princezna Siham, dcera sultána. Rostla do krásy, jak to jen sultánské dcerky umí. Jednoho dne však onemocněla. Naštěstí žil ve vzdáleném království princ Hasan, který se ji rozhodl vyléčit. Od starého rybáře znal pověst o ostrovu požehnání, kde roste mnoho vzácných stromů, mezi nimi jabloň Rehina, která plodí léčivá zlatá jablka. Tento kouzelný strom se nachází na jediném místě ostrova, v zahradě strážené bájným ptákem Fénixem. Našlo se mnoho odvážlivců, kteří po zlatých jablkách zatoužili. Neuspěl však žádný. Všechny, kterým se podařilo utrhnout jediné jablko, pták zabil. Princ Hasan s ním bojoval, dokázal nad ním zvítězit, jablko utrhl a princeznu vyléčil. Z kapek krve zraněného Fénixe, která dopadla na zem, vyrostly podivuhodné stromy – dračince. Tím legenda končí, co bylo dál, dokážu jen odhadovat. Po všech těch naivních hrdinech, kteří se chtěli s Fénixem utkat v lítém boji, se konečně našel jeden, který si chytře počkal, až se Fénix vydá na svou egyptskou pouť, a bez problémů očesal všechna zlatá jablka. O zbytek se pravděpodobně postarala evoluce. Zlatá jablíčka jsou možná atraktivní, ale z hlediska rozmnožovací strategie nepraktická. Jak jinak si vysvětlit, že Rehina (***Punica protopunica***) roste na ostrově dál, jen ta jablíčka už jsou zlatá pouze svou barvou.

Vraťme se raději k dračincům. Těch roste nejvíce na planině Firmihin. Cesta na ni trvá z Hadiba asi tři hodiny, většinou po asfaltové silnici. Za hodinu a pár minut zvládáme cestu, která jim podle Petra ještě před několika lety zabrala pět hodin. Zastavujeme v oplocené oboře, kde mají kolegové z Brna meteorologickou stanici a mnoho sazenic dračinců. Některé jsou okousané od koz. Správce obory dramaticky vypráví, jak se z neznámého důvodu udělala díra v plotě a jedna z koz se tam dostala. Naštěstí se na to přišlo brzy a ztráty jsou minimální. Ne že by historka nezněla důvěryhodně, ale většina přítomných se domnívá, že té díře někdo pomohl. Nahlas však neřekne nikdo nic. Proč zbytečně jitřit atmosféru.

Planinu Firmihin odděluje od místa, kde stojíme, hluboké vádí. Stojíme na jeho okraji, pod námi a naproti nám svítí bílé vápencové útesy, hluboko dole se na vodní hladině zrcadlí modrá obloha, zelenou dodávají do obrazu

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Sokotra*.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.